

فلسفہ چامسکی

مورتون ایمنیوئل وینستون

ترجمہ

احمد رضا تقاء

فرہنگ نشر نو
با همکاری نشر آسیم
تہران - ۱۳۹۸

فهرست

یشگفتار مجموعه / ۷
دیباچه / ۱

۱. پیدایش یک ناراضی / ۵

۵	شرایط رشد
۸	دوران رشد و اثرپذیری‌های نخستین
۱۴	تحصیل در دانشگاه پنسیلوانیا
۲۱	انجمن فرهیختگان دانشگاه هاروارد

۲. چرخش چامسکیایی در زبان‌شناسی / ۲۵

۲۵	مسیر خردگرایی
۲۷	ساخت‌های نحوی
۳۶	انتقاد از رفتارگرایی
۳۹	نظریه معیار
۴۷	زبان‌شناسی دکارتی
۵۵	زبان و ذهن
۶۶	برنامه کمینه‌گرا
۷۱	میراث فکری چامسکی

۳. انتقاد از سیاست خارجی امریکا / ۷۵

۷۵	..... جنگ ویتنام
۸۵	..... امریکای مرکزی
۹۲	..... اندونزی و تیمور شرقی
۹۸	..... اسرائیل / فلسطین
۱۰۷	..... کوزوو
۱۲۰	..... اخلاق چامسکی

۴. فلسفه سیاسی چامسکی / ۱۲۵

۱۲۵	..... آرمان‌گرایی دموکراتیک
۱۳۶	..... نظم «نوین» جهانی
۱۴۳	..... تولید رضایت
۱۵۷	..... چه باید کرد؟

کتاب‌شناسی / ۱۶۳

دیگر منابع / ۱۶۴

نمایه / ۱۶۵

دیباچه

خیل عظیم دوستان و طرفداران نوام چامسکی به مناسبت هفتادمین سالروز تولد او برایش پیام تبریک ارسال کردند و مقالاتی را که به افتخار او نوشته بودند به او تقدیم داشتند. تقدیم یادنامه به دانشمندان برجسته به پاس عمری فعالیت در عرصه علم غیر معمول نیست، اما سبک و محتوای خاص یادنامه چامسکی گویای تأثیر بسیار گسترده و متنوع آرا و نظرات اوست. تنوعی که از حیطة بحث مقالات یادنامه به خوبی پیداست: معناشناسی، علوم شناختی، فلسفه، آواشناسی، واژه‌شناسی، روانشناسی، زبان، زبان‌شناسی رایانه‌ای، نحو، و سیاست. در لابه‌لای تعریف و تمجیدهایی نیز که پشت جلد کتاب‌های او درج می‌شود معمولاً این عبارت برگرفته از بخش معرفی و نقد کتاب روزنامه نیویورک تایمز دیده می‌شود که از او با عنوان: «محتملاً مهم‌ترین روشنفکر در قید حیات» یاد کرده است. گو اینکه خود چامسکی در سخنرانی‌ها و مصاحبه‌هایش در اظهار نظری رندانه می‌گوید طراحان این جلدها به ندرت این جمله پس از تعریف را هم ذکر می‌کنند که «پس با این حساب او چطور می‌تواند چنین مطالب وحشتناکی درباره سیاست خارجی امریکا بنویسد؟»¹

1. The Noam Chomsky Archive.

مصاحبه با ماترسی رندل میلر از رادیو KUWR در لرامی وایومینگ.

<http://www.zmag.org/chomsky/index.html>

آدرس اینترنتی:

ساده‌انگارانه «چامسکی در ۹۰ دقیقه» تلاش کرده‌ام سیر تحول اندیشه او را در افقی انتقادی قرار دهم و خوانندگان علاقه‌مند را به منابع دیگر ارجاع دهم. این کتاب صرفاً حکم مدخلی به دنیای وسیع چامسکی را دارد و دعوتی است به ژرف‌کاوی در خود مجموعه آثار پرشمار چامسکی و آثار ثانویه به مراتب پرشمارتری که درباره آنها نوشته شده است.

کار تحقیق و نوشتن این کتاب کوتاه را درحین گذران فرصت مطالعاتی کالج نیوجرسی^۱ در سال تحصیلی ۱۹۹۹-۲۰۰۰ به پایان بردم. افتخار داشتم که چند ماهی از این دوره را در سمت پژوهشگر ارشد فول‌برایت^۲ برنامه حقوق بشر و توسعه اجتماعی دانشکده مطالعات تکمیلی دانشگاه ماهیدول^۳ بانکوک در تایلند بگذرانم. جای آن دارد که مراتب قدردانی‌ام را از پشتیبانی کمیته حمایت از فعالیت‌های پژوهشی کالج نیوجرسی ابراز دارم و از بنیاد آموزشی تایلند-امریکا، شورای تبادل بین‌المللی پژوهشگران، کمیته فول‌برایت امریکا و وزارت امور خارجه امریکا بابت حمایت‌هایشان از فعالیت‌هایم در تایلند سپاسگزاری کنم. تشکر ویژه‌ام را تقدیم می‌دارم به دکتر سریراپها پتچارامسری^۴، مدیر برنامه حقوق بشر و توسعه اجتماعی دانشگاه ماهیدول که اقامت در تایلند از برکت الطاف ایشان بسیار لذت‌بخش و پربار بود، و همچنین دانشجویان دوره‌های تحصیلات تکمیلی شرکت‌کننده در دو سمینار بنده که چیزهای زیادی درباره مبارزه در راه حقوق بشر در جنوب شرقی آسیا از آنان آموختم.

چامسکی در طول دوران فعالیتش که هم‌اینک از مرز چهل و پنج سال می‌گذرد هم شمار زیادی هوادار و علاقه‌مند پروپاقرص برای خود دست‌وپا کرده، هم جمع کثیری منتقد و خرده‌گیر. باید گفت ماهیت نامتعارف و غالباً جنجالی آرای چامسکی درباره بسیاری از موضوعات اغلب مانع از آن می‌شود که خوانندگان آثارش به دیدگاهی صادقانه درباره اندیشه او نایل شوند. به حجم عظیم آثار منتشرشده او -بیش از هفتاد کتاب و بیش از هزار مقاله - باید حضور در فیلم‌های مستند و مصاحبه‌های رادیویی فراوان و ایراد سخنرانی‌های بسیار در امریکای شمالی، اروپا، امریکای جنوبی و استرالیا را نیز افزود. در نمایه/استندهای حوزه‌های هنر و علوم انسانی^۱ بیش از چهار هزار نقل‌قول از نوشته‌های او فهرست شده و او یکی از ده نویسنده طول تاریخ است که بیش از همه به سخنانش استناد شده است.

با توجه به این دشواری‌ها، رویکرد من در کتاب حاضر بیشتر ارائه تاریخچه‌ای از حیات فکری چامسکی است تا شرح تحلیلی مفصل و نظام‌مند آرای او. چامسکی فیلسوفی است که هنوز در قیدحیات است و اندیشه‌اش همچنان در حال تحول و پیشرفت. در نتیجه مایل بوده‌ام بیشتر به ترسیم رشد فلسفه چامسکی و توضیح پاره‌ای از پیوندهای موجود میان دغدغه‌ها و افکار گوناگون برانگیزنده این فلسفه پردازم تا اینکه آن را به صورت کلیتی تمام‌شده ارائه دهم. من هرچند کوشیده‌ام در ارائه آرای چامسکی درباره موضوعات مهم جانب امانت را نگاه دارم، به‌ناچار از پرداختن به ظرایف صرف‌نظر کرده‌ام. اما به‌منظور اجتناب از رویکرد بیش‌ازحد

1. College of New Jersey
2. Fulbright
3. Mahidol
4. Sriprapha Petcharamesree